

Wskazania Episkopatu Polski po ogłoszeniu nowego wydania ogólnego wprowadzenia do Mszału Rzymskiego

Od dnia 25 lutego 2004 roku w Polsce obowiązuje nowe wydanie Ogólnego wprowadzenia do Mszału Rzymskiego. Ukazanie się tego dokumentu jest okazją do przypomnienia niektórych zaleceń Kościoła na temat uczestnictwa we Mszy świętej, szczególnie tych, które są nowe oraz tych, które zostały zaniedbane w wielu naszych wspólnotach.

Biskupi przekazują kapłanom i wiernym świeckim niniejsze Wskazania w trosce o godne i zgodne z przepisami Kościoła sprawowanie Najświętszej Eucharystii. Jest ona dla nas źródłem i szczytem całego życia. Została nam powierzona przez Chrystusa nie jako jeden z wielu darów, lecz „jako dar największy” (Jan Paweł II, Encyklika Ecclesia de Eucharistia nr 11). Dlatego z wiarą i miłością zbliżamy się do ołtarza Pańskiego.

Uczestnictwo w Najświętszej Eucharystii

1. „Celebracja Eucharystii jest czynnością Chrystusa i Kościoła, czyli świętego ludu zjednoczonego i zorganizowanego pod zwierzchnictwem biskupa. Należy ona do całego Ciała Kościoła, ujawnia je i na nie oddziałuje; poszczególnych zaś jego członków dotyczy w różny sposób, zależnie od zróżnicowania stanów, funkcji i aktualnego uczestnictwa. W ten sposób lud chrześcijański, «rodzaj wybrany, królewskie kapłaństwo, lud święty, naród nabyty» ujawnia swoją zwartą i hierarchiczną strukturę. Wszyscy więc, czy to wyświęceni szafarze czy to świeccy wierni, pełniący swój urząd posługi lub swoją funkcję, winni wykonywać tylko to wszystko, co do nich należy” (OWMR 91).

Przygotowanie do Eucharystii

2. W Wielki Czwartek Jezus posłał Piotra i Jana z poleceniem: „Idźcie i przygotujcie nam Paschę, byśmy mogli ją spożyć” (Łk 22, 8). Kościół zawsze odnosił to polecenie do siebie. Dziś również wymaga, aby „każdą celebrację liturgiczną starannie przygotować przy zgodnym współdziałaniu wszystkich zainteresowanych oraz przy użyciu mszału i innych ksiąg liturgicznych, tak co do strony obrzędowej, jak i spraw duszpasterskich czy muzyki” (OWMR 111). „To przygotowanie serc jest wspólnym dziełem Ducha Świętego i zgromadzenia, a szczególnie pełniących funkcje wynikające ze święceń (ministri)” (KKK 1098).

3. Wszyscy udający się na sprawowanie Eucharystii powinni się do niej przygotować przez post i modlitwę, przez pojednanie z Bogiem i braćmi, a także przez rozważanie słowa Bożego i przygotowanie daru ofiarnego. Trzeba gorliwie wypełniać polecenie Pana: „Jeśli przyniesiesz swój dar przed ołtarz i wspomnisz, że brat twój ma coś przeciw tobie, zostaw tam dar swój przed ołtarzem i najpierw idź i pojednaj się z bratem swoim. Potem przyjdź i dar swój ofiaruj” (Mt 5, 24).

4. Należy dbać o odpowiedni dobór śpiewów na poszczególne części Mszy świętej. „Wśród cieszących się równym szacunkiem rodzajów śpiewu pierwsze miejsce winien zajmować śpiew gregoriański jako własny śpiew liturgii rzymskiej. Nie są bynajmniej wykluczone inne rodzaje muzyki, zwłaszcza wielogłosowa, byleby odpowiadały duchowi czynności liturgicznej i sprzyjały uczestnictwu wszystkich wiernych” (OWMR 41). Warunków tych nie spełniają piosenki, dlatego nie można ich śpiewać w czasie liturgii. Odpowiednie pieśni znajdują się w zatwierdzonych śpiewnikach liturgicznych.

5. Sprawowanie Eucharystii powinno się odznaczać godnością i pięknem, gdyż jest ona celebracją paschalnego misterium Chrystusa.

„Kościół nigdy nie uległ pokusie zbanalizowania tej «zażyłości» ze swym Oblubieńcem i nie zapominał, iż to On jest także jego Panem, a «uczta» pozostaje zawsze ucztą ofiarną, naznaczoną krwią przelaną na Golgocie" (Jan Paweł II, Encyklika *Ecclesia de Eucharistia* nr 48). Wyrazem miłości do Chrystusa i szacunku dla świętych obrzędów jest także troska o czystość i piękno kościoła, odpowiednie miejsca dla celebransów i usługujących, używanie godnych szat i naczyń liturgicznych, a także świąteczny strój uczestników liturgii.

6. „Należy również zachować w odpowiednim czasie pełne cześci milczenie. Jego natura zależy od czasu, w jakim jest przewidziane w poszczególnych obrzędach. W akcie pokuty i po wezwaniu do modlitwy wierni skupiają się w sobie; po czytaniu lub homilii krótko rozważają to, co usłyszeli; po Komunii świętej zaś wychwalają Boga w sercu i modlą się do Niego. Godne pochwały jest zachowanie milczenia w kościele, w zakrystii i w przylegających do niej pomieszczeniach już przed rozpoczęciem celebracji, aby wszyscy pobożnie i godnie przygotowali się do sprawowania świętych czynności" (OWMR 45).

Obrzędy wstępne

7. W procesji wejścia można nieść kadzidło, krzyż, świece oraz Ewangeliarz. Niosący Ewangeliarz poprzedza celebransów lub koncelebransów (zob. OWMR 120 i 172). Nie niesie się innych ksiąg ani przedmiotów. Jeśli w tabernakulum znajduje się Najświętszy Sakrament, wszyscy po dojściu do ołtarza przyklękają, z wyjątkiem niosących znaki przypominające o obecności Pana. Przyklękają także niosący kadzielnice i łódkę. Niosący krzyż, świece i Ewangeliarz, po dojściu do ołtarza czynią skłon głową, następnie kładą niesione przedmioty na wyznaczonym miejscu i odchodzą na bok.

8. Po liturgicznym pozdrowieniu kapłan z miejsca przewodniczenia względnie diakon lub osoba świecka z miejsca wyznaczonego dla komentatora (zob. OWMR 50 i 124) wprowadza wiernych w tematykę i charakter celebracji, która się rozpoczyna. Powinien to uczynić krótko, aby nie zakłócać rytmu celebracji. Kapłan swoje słowo kończy wezwaniem do aktu pokuty, po którym następuje obowiązkowa chwila ciszy.

9. Ordo Missae przewiduje cztery formy aktu pokuty. Można posługiwać się każdym z nich w sposób opisany w Mszale. Nie można jednak zastępować tego aktu piosenkami lub dowolnymi modlitwami.

Liturgia słowa

10. „Liturgię słowa należy sprawować tak, aby sprzyjała medytacji. Dlatego trzeba unikać jakiegokolwiek pośpiechu, który utrudniałby skupienie. Stosowne są w niej także odpowiednie do poziomu zgromadzenia krótkie chwile milczenia, w których wierni pod wpływem Ducha Świętego mogliby przyjąć słowo sercem i przygotować na nie odpowiedź przez modlitwę. Te chwile ciszy można z pożytkiem zachować np. przed samym rozpoczęciem Liturgii słowa, po pierwszym i drugim czytaniu oraz po homilii" (OWMR 56).

11. Wykonywanie czytań poprzedzających Ewangelię nie należy do przewodniczącego, lecz do usługujących. Wspólnota powinna przygotowywać do tej funkcji zarówno mężczyzn, jak i

kobiety. Nie należy powierzać czytań dzieciom, jeśli we Mszy świętej uczestniczą dorośli.

12. Psalm responsoryjny, który następuje po pierwszym czytaniu, powinien być śpiewany cały lub, przynajmniej jego refren. Psalterzy-sta, czyli kantor psalmu, stojąc na ambonie wykonuje wersety psalmu, podczas gdy całe zgromadzenie siedzi i słucha oraz uczestniczy w śpiewie poprzez refren. Psalm może wykonywać mężczyzna lub kobieta. Jest to proklamacja słowa Bożego - co czyni jedna osoba, więc nie należy tego śpiewu powierzać scholi ani chórowi. „Czytań ani psalmu responsoryjnego, w których zawiera się słowo Boże, nie wolno zastępować innymi tekstami, nie biblijnymi” (OWMR 57).

13. Aklamacja przed Ewangelią „stanowi samodzielny obrzęd, przez który zgromadzenie przyjmuje i pozdrawia Pana mającego doń przemawiać oraz śpiewem wyznaje wiarę” (OWMR 62). Nie jest ona głoszeniem słowa Bożego do zgromadzonych wiernych, lecz radosnym śpiewem wspólnoty skierowanym do Chrystusa. Powinna więc wykonywać ją schola lub organista włączając w śpiew całe zgromadzenie. „Jeśli nie śpiewa się Alleluja lub wersetu przed Ewangelią, można je opuścić” (OWMR 63 c).

14. Po odśpiewaniu aklamacji „uczestnicy zwracają się w stronę ambony, okazując szczególną cześć dla Ewangelii Chrystusa” (OWMR 133). Gdy kapłan czyni znak krzyża na czole, ustach i piersiach mówiąc: Słowa Ewangelii według świętego N., wszyscy zgromadzeni czynią podobnie. Wykonują potrójny znak krzyża, a następnie wypowiadają aklamację: Chwała Tobie, Panie (OWMR 134).

15. Proklamujący Ewangelię, po jej odczytaniu, nie unosi w górę Ewangeliarza i nie ukazuje go wiernym w czasie wypowiadania aklamacji: Oto słowo Pańskie. Słowo zostało wygłoszone i żyje teraz w ludzkich sercach.

16. Po proklamacji Ewangelii można odśpiewać Alleluja lub Chwała Tobie, słowo Boże. Zaleca się taki śpiew w uroczystych celebracjach. Nie śpiewa się wtedy wersetu z Pisma Świętego, lecz samą aklamację.

17. „Kiedy diakon posługuje biskupowi, zanoszą mu księgę do ucałowania albo sam ją całuje, mówiąc cicho: Niech słowa Ewangelii itd. Podczas bardziej uroczystych celebracji biskup zależnie od uznania błogosławi lud księgą Ewangelii” (OWMR 175).

18. Po odczytaniu Ewangelii należy pozostawić Ewangeliarz na ambonie. Ona jest bowiem stołem słowa Bożego. Z niej głosimy słowo i na niej kładziemy świętą Księgę. Jeśli z jakichś powodów nie można jej zostawić na ambonie, należy wcześniej przygotować dla niej stosowne i godne miejsce (zob. OWMR 175, a także 117 i 139 oraz 306).

19. Jeżeli zachował się zwyczaj śpiewania pieśni do Ducha Świętego przed kazaniem, można ją wykonać we właściwym miejscu, tj. przed homilią.

20. „Homilia, będąca częścią liturgii, jest bardzo zalecana: stanowi bowiem pokarm konieczny dla podtrzymania chrześcijańskiego życia” (OWMR 65). „Homilię winien z zasady głosić kapłan celebrujący. Może on ją zlecić kapłanowi koncelebrującemu lub niekiedy,

zależnie od okoliczności, także diakonowi, nigdy zaś osobie świeckiej. W szczególnych przypadkach i ze słusznej przyczyny homilię może wygłosić także biskup lub prezbiter, który uczestniczy w celebracji, choć nie może koncelebrować" (OWMR 66).

21. Zachowujemy tradycyjną formę wyznania wiary w niedziele i uroczystości. Jest nią symbol nicejsko-konstantynopolitański. Zgodnie z nowym Missale Romanum: „W miejsce symbolu nicejsko-konstantynopolitańskiego, zwłaszcza w czasie Wielkiego Postu i w okresie wielkanocnym, można użyć symbolu chrzcielnego Kościoła Rzymskiego zwanego Składem Apostolskim" (Ordo Missae nr 19). Można również zastosować chrzcielną formę wyznania wiary. Zaleca się, by wyznanie wiary było co jakiś czas śpiewane.

22. W czasie wyznania wiary wszyscy głęboko się pochylają na słowa: „1 za sprawą Ducha Świętego przyjął ciało z Maryi Dziewicy i stał się człowiekiem" względnie „który się począł z Ducha Świętego, narodził się z Maryi Panny". Klękają zaś na te słowa w uroczystość Zwiastowania i Narodzenia Pańskiego (zob. OWMR 137).

23. Przewodniczący celebracji z miejsca przewodniczenia rozpoczyna i kończy modlitwę powszechną (zob. OWMR 71 i 108). Odczytywanie wezwań tej modlitwy nie należy do kapłana. Wezwania, a wygłasza diakon lub kantor, lub lektor, lub inny wierny świecki. Może to czynić z ambony lub z innego odpowiedniego miejsca. Wezwania te winny być nieliczne, ułożone w duchu mądrej wolności, zwięzłe i wyrażające błagania całej wspólnoty. Ma ich być przynajmniej cztery, a najwyżej sześć. Nie należy w modlitwie powszechnej pomijać żadnej z zaleconych przez Kościół intencji, czyli: w potrzebach Kościoła, za rządzących i o zbawienie całego świata, za doświadczonych trudnościami i za miejscową wspólnotę (zob. OWMR 70).

Przygotowanie darów

24. „Po zakończeniu modlitwy powszechnej wszyscy siadają i rozpoczyna się śpiew na przygotowanie darów. Akolita albo inny świecki ministrant umieszcza na ołtarzu korporał, puryfikaterz, kielich, palkę i mszał" (OWMR 139). Po przygotowaniu ołtarza przynieszone są dary chleba i wina. Zaleca się, aby te owoce ziemi i pracy człowieka, wyrażające ludzką ofiarę składaną Bogu, były przynieszone w sposób uroczysty, w procesji. Można także przynosić dary na potrzeby ubogich lub kościoła. W czasie całego obrzędu przygotowania darów wierni pozostają w pozycji siedzącej.

25. „Chleb i wino stają się poniekąd symbolem wszystkiego, co zgromadzenie eucharystyczne przynosi od siebie w darze Bogu i co ofiaruje w duchu" (Jan Paweł II, List o tajemnicy i kulcie Eucharystii nr 9). Nie należy więc w procesji nieść darów symbolicznych, wyrażających duchowe ofiary człowieka. Taką funkcję spełniają bowiem dary chleba i wina przeznaczone do konsekracji. „Natura znaku domaga się tego, by materia służąca do sprawowania Eucharystii miała wygląd pokarmu. Wynika stąd, że chleb eucharystyczny, jakkolwiek niekwaszony i w formie tradycyjnej, powinien być tak przyrządzony, aby kapłan w czasie Mszy z ludem mógł rzeczywiście przełamać Hostię na kilka części i rozdzielić przynajmniej niektórym wiernym. Nie wyklucza się jednak małych hostii, gdy wymaga tego większa liczba przyjmujących Komunię świętą lub inne racje duszpasterskie" (OWMR 321).

26. „Chrześcijanie od początku przynoszą na Eucharystię, wraz z chlebem i winem, dary,

które mają być rozdane potrzebującym. Ten zwyczaj kolekty, zawsze aktualny, czerpie z przykładu Chrystusa, który stał się ubogi, aby nas ubogacić: «Kogo stać na to, a ma dobrą wolę, ofiarowuje datki, jakie chce i może, po czym całą zbiórkę składa się na ręce przełożonego. Roztacza on opiekę nad sierotami, wdowami, chorymi lub też cierpiącymi niedostatek z innego powodu, a także nad więźniami oraz przebywającymi w gminie, jednym słowem spieszy z pomocą wszystkim potrzebującym» (KKK 1351). „W celu zachowania godności świętej liturgii ofiary materialne muszą być jednak zbierane we właściwy sposób. Dlatego pieniądze, jak też inne dary przeznaczone dla ubogich, należy składać w odpowiednim miejscu, lecz nie na stole eucharystycznym" (Instrukcja Redemptionis sacramentum nr 70).

27. W przygotowywaniu darów ofiarnych i przynoszeniu ich w procesji do ołtarza należy zachować następujące zasady:

- a. Patenę z chlebem i ampułki z winem należy przed Mszą świętą przygotować w odpowiednim miejscu kościoła. Wyznaczone osoby przynoszą je w czasie obrzędu przygotowania darów i wręczają je kapłanowi. On je przyjmuje i przy ołtarzu przedstawia je Bogu w modlitwie.
- b. Jeśli oprócz chleba i wina niesie się także dary na potrzeby biednych lub kościoła, należy je nieść na początku procesji. Na końcu idą osoby niosące chleb i wino.
- c. Składka pieniężna powinna się rozpocząć i zakończyć wraz z obrzędem przygotowania darów. Nie należy jej rozpoczynać wcześniej, ani też przedłużać na czas modlitwy eucharystycznej. Konieczne jest więc wyznaczenie do tej funkcji większej liczby osób.

Obrzędy Komunii świętej

28. Znakiem pokoju jest ukłon w stronę najbliższych stojących uczestników Mszy świętej lub podanie ręki. Osoba wykonuje ten gest w milczeniu lub wypowiada słowa: Pokój Pański niech zawsze będzie z Tobą albo: Pokój z Tobą, na co przyjmujący odpowiada: Amen. Należy jednak zachować jednolitość znaku w danym zgromadzeniu (zob. OWMR 42). Kapłan może przekazać znak pokoju usługującym, zawsze jednak pozostając w prezbiterium, aby nie zakłócać celebracji. Niech uczyni podobnie, to znaczy pozostanie w prezbiterium, jeśli nawet ze słusznej przyczyny pragnie przekazać znak pokoju niektórym wiernym. Wypada, aby każdy z umiarem przekazywał znak pokoju tylko osobom najbliższym stojącym (zob. OWMR 82 i 154).

29. Po zakończeniu śpiewu: Baranku Boży następuje chwila modlitwy w ciszy. „Modlitwą odmawianą po cichu kapłan przygotowuje się do owocnego przyjęcia Ciała i Krwi Chrystusa. Wierni czynią to samo, modląc się w milczeniu" (OWMR 84).

30. „Zgodnie z tym, co oznacza Eucharystia, jest rzeczą właściwą, by wierni, jeśli tylko są odpowiednio usposobieni, przyjmowali Komunię za każdym razem, gdy uczestniczą we Mszy świętej" (KKK 1388). Należy więc budzić w sercach wiernych głód chleba eucharystycznego i pragnienie trwania w zjednoczeniu z Jezusem w codziennym życiu.

31. „Jest bardzo pożądane, aby wierni podobnie jak kapłan, który jest do tego zobowiązany, przyjmowali Ciało Pańskie z hostii konsekrowanych w czasie danej Mszy świętej, a w przewidzianych przypadkach przystępowali do kielicha. Dzięki temu Komunia święta ukaże

się także przez znaki jako uczestnictwo w aktualnie sprawowanej Ofierze" (OWMR 85). Do Mszy świętej można używać jednej większej i głębszej pateny, na której konsekruje się hostię dla kapłana i komu-nikanty dla wiernych. Gdy rozdających Komunię świętą jest więcej i biorą puszki z tabernakulum, powinni w czasie śpiewu: Baranku Boży zanieść puszki na ołtarz i stamtąd je wziąć po modlitwie: Panie, nie jestem godzien, by iść rozdawać Komunię świętą.

32. „Kiedy kapłan przyjmuje Najświętszy Sakrament, rozpoczyna się śpiew na Komunię... Trzeba zadbać o to, aby i śpiewacy mogli dogodnie przystąpić do Komunii świętej" (nr 86). Powinni to uczynić w czasie Mszy świętej, a nie po jej zakończeniu.

33. Zaleca się procesyjne podchodzenie do przyjęcia Komunii świętej (zob. OWMR 44, 86 i 160). Ciało Pana jest bowiem pokarmem na drodze do życia wiecznego. Komunię świętą można przyjąć w postawie stojącej lub klęczącej. Postawę stojącą należy zachować zawsze, gdy Komunii świętej udziela się pod obiema postaciami. Wierni przyjmujący Ciało Pańskie w postawie stojącej wykonują wcześniej skłon głowy lub przyklękają na jedno kolano.

34. Komunii św. udziela się zasadniczo w sposób tradycyjny przez podanie Hostii wprost do ust. Zatwierdzona przez Stolicę Apostolską uchwała II Polskiego Synodu Plenarnego Liturgia Kościoła po Soborze Watykańskim II „potwierdza i wyraża szacunek dla zwyczaju przyjmowania Komunii św. «do ust» w postawie zarówno klęczącej, jak i stojącej, nie wykluczając jednak innych form przyjmowania Komunii św., z zachowaniem najwyższej czci dla Eucharystii" (nr 92). Nie wolno odmawiać udzielenia Komunii św. na rękę, jeśli wierny oto prosi. Instrukcja Redemptionis Sacramentum w nr. 92 postanawia: „Chociaż każdy wierny zawsze ma prawo według swego uznania przyjąć Komunię świętą do ust, jeśli ktoś chce ją przyjąć na rękę, w regionach, gdzie Konferencja Biskupów, za zgodą Stolicy Apostolskiej, na to zezwala, należy mu podać konsekrowaną Hostię. Ze szczególną troską trzeba jednak czuwać, aby natychmiast na oczach szafarza ją spożył, aby nikt nie odszedł, niosąc w rękę postacie eucharystyczne. Jeśli mogłoby zachodzić niebezpieczeństwo profanacji, nie należy udzielać wiernym Komunii świętej na rękę”.

35. „Po rozdaniu Komunii św. zależnie od okoliczności kapłan i wierni przez pewien czas modlą się w ciszy. Jeśli okaże się to stosowne, całe zgromadzenie może też wykonać psalm lub inną pieśń pochwalną albo hymn" (OWMR 88).

Obrzędy zakończenia

36. Jeśli przed rozesłaniem przemawia osoba świecka, należy dla niej przygotować mikrofon poza prezbiterium. Przemówienia osób świeckich nie powinny być wygłaszane z ambony. Wracając do zakrystii po zakończeniu Mszy świętej nie niesie się Ewangeliarza ani kadzidła. Można natomiast nieść krzyż i świece.

37. „Rozesłanie po Mszy św. to nakaz, który pobudza każdego chrześcijanina do zaangażowania w szerzenie Ewangelii i ożywianie społeczeństwa duchem chrześcijańskim" (Jan Paweł II, Mane nobi-scum Domine nr 24). Wierni powinni więc wracać do swoich domów i środowisk pracy jak uczniowie z Emaus, przeniknięci mocą Chrystusa zmartwychwstałego.

Gesty i postawy uczestników oraz spełniane przez nich funkcje

38. W celebracji liturgii kapłan i wierni świeccy spełniają wiele gestów. Są one związane z wypowiedzianymi modlitwami lub aklamacjami. Zalecony gest spełniają więc te osoby, które odmawiają daną modlitwę. Dlatego wszyscy biją się w piersi podczas aktu pokuty i wszyscy kłaniają się w odpowiednim momencie w czasie odmawiania Wyznania wiary. Natomiast tylko kapłan spełnia gesty, które są nakazane w czasie modlitwy eucharystycznej (w pierwszej modlitwie się kłania, bije się w piersi, podnosi oczy w górę, we wszystkich modlitwach wyciąga ręce w czasie epiklezy).

Postawy uczestników Eucharystii

39. „Zachowywanie przez wszystkich uczestników jednolitych postaw ciała jest znakiem jedności członków chrześcijańskiej wspólnoty zgromadzonych na sprawowanie świętej liturgii: wyrażają one bowiem i kształtują duchowe przeżycia uczestniczących" (OWMR 42).

40. Wierni stoją: od wejścia kapłana aż do kolekty włącznie; podczas śpiewu przed Ewangelią, w czasie Ewangelii, wyznania wiary i modlitwy powszechnej, od wezwania: Módlcie się, aby... aż do Baranku Bożego, z wyjątkiem modlitwy epikletycznej i słów przeistoczenia; w czasie modlitwy po Komunii i zakończenia Mszy świętej.

41. Wierni mogą siedzieć: w czasie czytań i psalmu responsoryjnego; w czasie homilii; w czasie przygotowania darów; w czasie rozdzielania Komunii św. i milczenia po Komunii św.

42. Wierni kłęczą: w czasie modlitwy epikletycznej i przeistoczenia (wierni kłękają na epiklezę, a wstają na aklamację po przeistoczeniu); na słowa: Oto Baranek Boży; Panie, nie jestem godzien; mogą kłęczeć w czasie przyjmowania Komunii świętej, jeżeli taka forma została przyjęta we wspólnocie; mogą kłęczeć od śpiewu Święty do doksológii: Przez Chrystusa, z Chrystusem, jeśli taki zwyczaj istnieje we wspólnocie.

43. Ludzie w starszym wieku, słabi i chorzy mogą siedzieć w czasie całej Mszy świętej i nie należy ich niepokoić. Podobnie w kaplicach szpitali i zakładów specjalnych trzeba uwzględnić stan zdrowia uczestników.

Funkcje liturgiczne spełniane przez wiernych świeckich

44. Zgodnie z OWMR 91 wierni świeccy powinni spełniać w liturgii wszystkie funkcje, które są dla nich przeznaczone, a więc czytać słowo Boże z wyjątkiem Ewangelii, śpiewać psalm responsoryjny i werset przed Ewangelią, odczytywać wezwania modlitwy powszechnej oraz komentarze, posługiwać przy ołtarzu i przy miejscu przewodniczenia troszcząc się o mszał i mikrofon, kielich i patenę, kadzidło i krzyż, światło i wodę. Oni także powinni przynosić do ołtarza chleb i wino jako dary ludu Bożego, pełnić funkcję kantora lub organisty, ożywiać śpiew zgromadzenia i wykonywać niektóre śpiewy jako schola lub chór. Nadzwyczajni szafarze Komunii świętej mogą zgodnie z prawem pomagać w udzielaniu Komunii św. i zanosić ją chorym.

45. Wszystkie te funkcje mogą spełniać zarówno mężczyźni jak i kobiety, z wyjątkiem czynności, które są bezpośrednio usługiwaniem kapłanowi przy ołtarzu i przy miejscu

przewodniczenia. Funkcje te są zarezerwowane dla męskiej służby liturgicznej (ministrantów). Mogą być powierzone dziewczętom (ministrantkom) tylko wtedy, gdy wyraził na to wyraźną zgodę biskup diecezjalny. On zaś, aby taką zgodę wydać, powinien zasięgnąć opinii Konferencji Episkopatu Polski (zob. Wyjaśnienie Kongregacji ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów z 15 marca 1994 r. przypomniane i potwierdzone przez prefekta tejże Kongregacji 27 lipca 2001 r.) Także do posługi nadzwyczajnego szafarza Komunii świętej dopuszczani są dziś tylko mężczyźni.

46. Należy otaczać szczególną opieką duszpasterską zespoły ministrantów i schół dziewczęcych. Są to bowiem środowiska sprzyjające rozwojowi wiary, kształtowania charakterów, dojrzewaniu życiowego powołania, a także wzrostowi powołań do kapłaństwa i życia zakonnego.

Msze święte transmitowane przez radio lub telewizję

47. Msze św. przekazywane za pomocą środków audiowizualnych powinny być bardzo starannie przygotowane i sprawowane w sposób wzorowy (zob. Instrukcja *Inaestimabile donum*, nr 19).

+ Arcybiskup Józef Michalik,
Przewodniczący Konferencji Episkopatu Polski

+ Bp Stefan Cichy
Przewodniczący Komisji Episkopatu
ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów

Powyższe Wskazania zostały zatwierdzone na 330. Zebraniu Plenarnym Konferencji Episkopatu Polski na Jasnej Górze dnia 25 listopada 2004 r.